

Hur kan Food Systems Summit påverka världens livsmedelssystem?

Ylva Carlqvist Warnborg: Den 23 september 2021 hålls Food Systems Summit vid FN:s högkvarter i New York. Eller - det blir ett digitalt toppmöte, med världens ledare som är med via länk, eftersom pandemin fortfarande sätter gränser. Pandemin, tillsammans med klimathotet är två av dom gigantiska utmaningar som tydligt visar på sårbarheter, brister och obalanser i dagens livsmedelssystem. FN-rapporten *Food Waste Index 2021* kom fram till att 17% - nästan en femtedel - av all mat från hushåll, affärer och restauranger bara slängs... i en värld där en människa av tio är undernärmd och en av fyra är överviktig. FN:s 17 globala hållbarhetsmål känns i mångt och mycket ännu väldigt långt borta, med mindre än ett decennium kvar till år 2030 dit målen är satta.

Hur kan Food Systems Summit påverka världens livsmedelssystem? Det handlar det här avsnittet av *Feeding your mind* från SLU Future Food om, där dagens första gäst är Lisa Sennerby Forsse. Vi sitter i entréhallen till Ulls hus på SLU:s campus Ultuna i Uppsala, och här är du ganska hemma?

Lisa Sennerby Forsse: Ja, jag är pensionär, men det senaste jag kom från är att jag var rektor på SLU mellan 2006 - 2015. Just nu har jag då haft mycket engagemang i Food Systems Summit som nu går av stapeln den 23 september i New York.

YCW: Du är den enda svenska representanten i den här vetenskapliga expertgruppen?

LSF: Ja, det stämmer.

YCW: Tänk dig att du möter en vetgirig medmänniska på bussen som inte har hört talas om Food systems summit, men som vill veta – och du har bara till nästa hållplats på dig att förklara; vad är Food Systems Summit?

LSF: Det är ett av FN:s toppmöten. Det är första toppmötet där hela generalförsamlingens statsöverhuvuden har ställt upp på att "vi behöver faktiskt ett ordentligt toppmöte som handlar om livsmedelssystemen i världen". Ett riktigt ordentligt toppmöte om hur vi ska förbättra livsmedelssystemen globalt.

YCW: Varför sker detta september 2021 just?

LSF: Det finns flera orsaker. Den största orsaken är nog att det här har varit på bordet ganska länge utan att det har hänt någonting. Men just nu är ju världen i oordning kan man säga. Våra livsmedelssystem är inte tillfyllest – vi har en person av tio som är undernärmd och en person av fyra är överviktig. Dessutom har FN satt upp 2030-målen som väl de flesta känner till, och många av de målen ser ju ut att vara utom räckhåll till 2030. Och mål nummer två, ingen hunger, är ett av dem. Så generalsekreteraren António Guterres bestämde sig för att det är dags att vi gör någonting och tittar närmare på "hur kan vi förbättra livsmedelssystemen i världen?"

YCW: Det här mötet handlar ju om hur världen måste ändra hur vi producerar, processar, transporterar och konsumerar mat – kan du ge några bra, konkreta exempel på sådant vi måste ändra på?

LSF: Ja, vi behöver ändra på många system. Det finns ju olika system i världen, beroende på var vi tittar någonstans. Det är brist på att kunna vara delaktig i att bygga upp livsmedelssystemen i de länder där man verkar. Det stora fokuset för de här diskussionerna har varit fattiga länder och medelinkomstländer där en stor andel av befolkningen fortfarande lever på jordbruk och där familj jordbruken är små, och just nu också väldigt utsatta för olika risker, inte minst med klimatet. Men också ekonomiska brister som gör att man inte har tillgång till den kunskap som finns till

exempel, man har inte tillgång till lagringsmöjligheter för sina grödor om man tittar på familj jordbruket. Och tillgång till marknader är en sak som vi har tittat väldigt mycket närmare på – hur får man tillgång till marknaden, hur kommer man till den, hur kan man vara med och avyttra de grödor som man har producerat? Det är några av de sakerna. Sedan handlar det inte bara om primärproduktionen i olika länder, utan det handlar om hela livsmedelskedjorna. Det vill säga, även förädling av de produkterna som kommer från jordbruket, eller fisket, eller skogsbruket... som har med näringen att göra. Näringsinnehållet i maten är en annan stor sak som har varit väldigt i fokus under det här arbetet. Att kunna tillförsäkra människor att få näringsriktig och hälsosam mat.

YCW: "Inför Food Systems Summit har en vetenskaplig grupp tillsatts av FN i syfte att säkerställa att toppmötet vilar på evidensbaserade och objektiva fakta", kan man läsa på Regeringskansliets hemsida - och i den här gruppen med internationella experter finns du alltså med. Vad gör ni?

LSF: Ja, vad gör vi? Vi läser och skriver, det är vad vi gör! Vi går igenom den litteratur, de publikationer som är, som det heter på akademiskt språk, *peer reviewed*, det vill säga granskade av olika forskare och experter inom området, och som talar om för oss idag "var ligger vetenskapen, vad vet vi idag, vad är vårt bästa kunnande?" Det gör vi för att dels kunna tillförsäkra att arbetet med de förslag som kommer fram vilar på vetenskaplig grund. Men också för att se: var behöver vi mer kunskap för att klara det här målet till 2030 med ingen hunger? Så vårt arbete har gått ut på att granska, analysera, sammanställa och evidensbasera den kunskap som finns, i en massa olika frågor. Livsmedelsområdet är enormt brett – det är hälsa, samhällsekonomi, jordbruk, vattenfrågor... det är allt du kan tänka dig. På något sätt måste man dela in det här, ingen kan greppa över alltihop. Då har man gjort fem olika ämnesområden kan man säga, som i sig är väldigt breda. Vi har inom varje sådan här grupp ägnat oss åt att gå igenom den evidensbaserade litteratur som finns internationellt tillgänglig idag.

YCW: Det låter som mycket att göra?

LSF: Det har varit mycket, väldigt mycket. Vi har lyft det som är bra, det som vi ser att "det här är så pass säkert och bra utfört att det här kan vi stå för". Och den vetenskapliga gruppen är ju bara en del av hela paketet så att säga. De som har jobbat minst lika hårt, om inte hårdare, är ju alla de som har suttit i arbetsgrupperna som har letts av organisationer som FAO och IFAD i Rom och World Food Programme och sådana här stora internationella organisationer som har ställt upp med kanslier och arbete. Alltså folk som suttit och jobbat med det här, hållit seminarier och olika aktiviteter, samlat in synpunkter... sammanställt synpunkterna och gått vidare med dem. Och så har vi varit med från vetenskapliga gruppen och tittat på det utifrån evidenssynpunkterna och så. Det har varit ett enormt arbete, och alla är väldigt entusiasmerande omkring detta. Man vill verkligen att det ska bli någonting!

YCW: Ja, det är många världen över som har förberett sig. Det är förstås livsmedelsbranschen, forskare, vetenskapsrepresentanter, olika intresseorganisationer, odlare, politiker och myndigheter i världen och i Sverige. Vi lämnar för en liten stund SLU i Uppsala och beger oss istället till Näringsdepartementet i Stockholm och träffar Peter af Wetterstedt.

Peter af Wetterstedt: Jag arbetar på Sekretariatet för EU och internationella frågor och är en del av det sekretariat här som jobbar med förberedelserna kring Food Systems Summit.

YCW: Hur har ni jobbat då?

PaW: Vi började ju tidigt att föra diskussioner om vad som är Sveriges prioriteringar och vad vi vill med ett sådant här möte. Vi har ju också diskuterat de här dialogerna som vi har genomfört sju

stycken i Sverige. De har kanske varit det främsta instrumentet i det nationella samtalet kring livsmedelssystem och hållbarheten i dessa.

YCW: Sju nationella dialoger om...?

PaW: Om hur man ska ställa om livsmedelssystemen. Det finns en speciell metodik som har styrt det här arbetet, som FN i grunden har tagit fram – ett antal frågeställningar som man ska förhålla sig till, och sedan har det varit grupper som man har bjudit in till väldigt brett från samhället i sin helhet. Det har ju varit ett spår. Sedan så finns det ju det andra spåret som är lite mer globalt, och det handlar om de så kallade *action tracks* eller åtgärdsområden som FN satte upp och sa att "det här är de huvudsakliga arbetsspåren som vi ska jobba i". Där har man utsett organisationer som ska leda de här arbetsspåren som är fem till antalet. Sverige har ju varit engagerad i de här, och framförallt i det som handlar om åtgärdsområde två, om hur vi äter nyttigt och hållbart, och så vidare. Sedan har vi naturligtvis fastställt Sveriges positioner och ståndpunkter kring Food Systems Summit. Det är ju ett väldigt omfattande arbete, det spänner över *väldigt* många områden. Ett livsmedelssystem handlar ju om mat, om klimat, om hälsa, om miljö, om tillväxt och utveckling och jobb och rättvisa... så det är ju väldigt, väldigt brett. Det har ju varit ett ganska intensivt arbete inom regeringskansliet för att ta fram de svenska positionerna, vad vi tycker i förhållande till det här toppmötet.

YCW: Och du som vet vad Sverige säger och tycker och tänker i de här frågorna – vad menar du kan vara Sveriges viktigaste bidrag till det här globala mötet?

PaW: Vi har ju under lång tid dels identifierat särskilda områden som är viktiga för Sverige. Men vi ska också backa bandet lite och titta på mötet som sådant. Där var Sverige en av bidragsgivarna väldigt tidigt för att mötet skulle kunna komma plats, att vi skulle avsätta en del medel till detta. Genom SIDA så har World Food Programme fått tio miljoner kronor av Sverige för att möjliggöra delar av Food Systems Summits arbete. Delar av de här medlen var också öronmärkta för att låg- och medelinkomstländer skulle kunna utveckla sina system och vara med i den här processen och genomföra nationella dialoger och så vidare. Sedan tycker jag också att man ska komma ihåg att Sverige har en hel del att bidra med i det här sammanhanget. Dels vad gäller livsmedelsproduktion så tycker jag att vi vid en internationell utblick har många kvaliteter i vårt livsmedelssystem som gör att vi ända har en relativt hög nivå av hållbarhet som jag tycker att vi kan vara stolta över. Vi har strikt miljölagstiftning och vi har strikt djurhållningslagstiftning och så vidare och så vidare. Det finns ju massa bra saker som vi ska hjälpa till att föra ut i världen och visa att "så här skulle man kunna tänka sig att man kan göra". Sedan har vi också en del intressanta initiativ på gång som har stark koppling till Food Systems Summit, som vi också har använt i de här sammanhangen, i olika arbetsströmmar inom ramen för det här arbetet. Bland annat har ju regeringen lagt ett uppdrag till Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket om att ta fram mål och indikatorer för en hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion. Det är ett uppdrag som löper fram till 2024 och det är ju någonting som har rönt lite uppmärksamhet både nationellt och internationellt. Det är något vi tittar noga på, hur vi kan använda och stärka det i det internationella arbetet också. Det är en sak som en oerhört intressant och viktig, som jag tror att vi kan ha nytta av i det fortsatta arbetet med omställningen av våra livsmedelssystem.

YCW: Och du ska sitta med i ett rum ungefär som det vi sitter i nu på Näringsdepartementet, när det är dags?

PaW: Det är tanken, för det här mötet ska ju genomföras helt virtuellt. Vi befinner oss ju i en värld som fortfarande präglas av covid-19-pandemin, och centralt från FN som organiserar mötet så har man bestämt att det ska vara ett helt och fullt virtuellt toppmöte som äger rum den 23 september.

YCW: Hur det ser ut idag, det beror ju på vilka som har makt och styr livsmedelssystemen idag. Vilka är det, om man frågar dig?

PaW: Ja, det där är ju en fråga som inte är helt lätt att svara på. För livsmedelssystem består av många, många delar, och livsmedelssystem kan ju vara både regionala, lokala och globala, och så vidare. Så det finns ju väldigt många aktörer som påverkar hur våra livsmedelssystem utvecklas och ser ut. Det finns inte ett enkelt svar på hur och vilka som har makt. Naturligtvis finns det näringslivsorganisationer eller näringslivsaktörer som har inflytande...

YCW: Som stora livsmedelsföretag, helt enkelt?

PaW: Det kan det absolut vara. Och sedan naturligtvis om man tittar på Europeiska Unionen, som har en gemensam jordbrukspolitik och i mångt och mycket en gemensam livsmedelspolitik, en gemensam handelspolitik... det är klart att det är en maktfaktor globalt som styr hur vi ser på livsmedelsproduktion och konsumtion i Europa. Så det finns väldigt många dimensioner i det där.

YCW: Food Systems Summit har ju inget med pandemin att göra, men pandemin kom så att säga emellan... har det påverkat, ändrat, ännu mer aktualiserat någonting?

PaW: Ja, det har ju naturligtvis påvisat behovet av att ha robusta och resilienta livsmedelssystem runtom i världen. Och också behovet av hur vi hanterar våra livsmedel vid handel, och hur vi hanterar våra livsmedel när vi köper och säljer både nationellt och internationellt. Det är klart att covid har påverkat det här på väldigt, väldigt många olika sätt. Man är medveten om att livsmedelskonsumtionen kan innebära stora utmaningar både för mänskligt liv och hälsa – men också att det kan generera nya smittor som vi kanske inte riktigt känner till idag. Så det är klart att det här har stora implikationer på hur man diskuterar livsmedelssystemfrågan globalt idag.

YCW: Försök har ju gjorts tidigare att samla världen kring gemensamma strategier framåt. Vad får dig att tro att Food Systems Summit blir något mer, något bättre, något effektivare än det som har försökts tidigare?

PaW: Jag tror att den här ansatsen som man har inom ramen för Food Systems Summit, det vill säga att mycket bygger på frivillighet, mycket bygger på initiativ nerifrån och upp... de här åtgärdsområdena, de här nationella färdvägarna... de nationella dialogerna har ju möjliggjort att ett nytt samtal lite grann har kommit igång kring *systemtänket* kring livsmedelssystem – vilket jag, som i alla fall har jobbat med de här frågorna i fem-sex år, tycker är lite nytt. Jag tror att kommer att präglade dels hur vi pratar om det i Sverige, men det kommer också att präglade hur vi pratar om livsmedelssystem på europeisk nivå och globalt. Så jag tror att man har i mångt och mycket lyckats medvetandegöra behovet av att se *helheten* kring livsmedelssystemen på ett annat sätt – som jag inte upplevde det för sådär fem år sedan.

YCW: Finns det ett egenvärde i alla de här dialogerna som har förts, alla människor som har suttit och diskuterat - som kanske inte alls egentligen har något att göra med vad man beslutar på Food Systems Summit?

PaW: Det tycker jag absolut, det är återigen tillbaka till medvetandegörandet. Och det är också tillbaka till möjligheten att faktiskt få sin röst hörd! Det är klart att det finns många aktörer runtom i världen som *kan* bidra i omställningen, och att de hörs i det här är ju oerhört viktigt. Sedan finns det naturligtvis alltid de som kanske hörs mer och andra som hörs mindre, men jag tycker ändå att ansatsen från FN att sätta upp det här har möjliggjort en bred och öppen, transparent dialog kring toppmötet och dess inriktning och eventuella utkomster.

YCW: Får jag fråga, du som har hållit på med de här frågorna hela tiden det senaste året och så – känner du att det på ditt personliga plan har lett till några insikter eller förändringar i hur du och din familj väljer att äta, eller överhuvudtaget hur ni förhåller er till livsmedelssystemen?

PaW: Ja, både och, tror jag. Jag tror att jag tänker kanske lite mer när jag går bland butikshyllorna och tittar på vad det är för produkter och priser, och tänker ”är det rimligt att det ska vara så billigt?” eller något liknande. Sedan ska man också komma ihåg att jag har en bakgrund i livsmedelssektorn på ett annat sätt – jag har tidigt arbetat som kock och köksmästare. Så jag har en lite annan kunskap om mat och livsmedel som kanske påverkar min privatkonsumtion på ett annat sätt. Men – absolut! Jag tänker kanske på vissa saker mer när jag går i butik och funderar på vad jag ska laga till mig och familjen.

YCW: Från kock till kansliråd på Näringsdepartementet, alltså?

PaW: Ja... nu har det ju hänt en del däremellan också. En universitetsutbildning och lite andra arbetsuppgifter... men ja, så kan det gå här i livet!

YCW: Men har du några ledstjärnor som att ”det här köper jag, för att...” eller ”det här köper jag *inte*, för att...”?

PaW: Nej, så kan man kanske inte säga, utan jag försöker tänka på smak och kvalitet. Ibland köper jag svenskt och ibland köper jag något från något annat land. Man vill ju gärna att det ska vara både gott och nyttigt och kanske att jag lite mer tänker på livsmedelssystemen och hållbarheten efter att ha jobbat med toppmötet nu under ett och halvt år. Konsumenten har faktiskt makt och inflytande över vad som finns i butikshyllor och vad vi äter och konsumerar. Det kan man fundera ett varv på när man är ute och planerar sitt veckoinköp eller gör en god måltid med sina nära och kära till helgen.

YCW: Det låter ju så fint när man säger det där att konsumenten har makt... och det är svårt, men i slutändan är det ju så. Det är ju precis som om man säger ”om jag går och röstar i ett val, det spelar ingen roll” – men om alla tänkte så, så spelar det all roll i världen!

PaW: Absolut, så är det ju! Konsumenterna påverkar onekligen vad vi äter och konsumerar.

YCW: Hur väl känner du att konsumenterna ute i världen och i Sverige känner till det här mötet?

PaW: Jag hoppas att det är ganska välkänt. Vi har ju från regeringskansliet jobbat hårt för att medvetandegöra att det här mötet finns och så. Sedan bygger naturligtvis mycket på personligt intresse. Är man mer intresserad av matfrågor och hållbarhetsfrågor så kanske man har en ökad medvetenhet kring de här frågorna.

YCW: Och vem som helst som är tillräckligt intresserad kan faktiskt följa det här mötet den 23 september?

PaW: Absolut, via FN:s hemsida finns det möjlighet att registrera sig och ta del av det här mötet, helt virtuellt och titta på det under hela den här dagen som det pågår. Jag tror att det går att ta del av det live, virtuellt den 23:e - men också i efterhand i olika delar på FN:s digitala plattformar.

YCW: Det här mötet handlar om globala livsmedelssystem som på många sätt är väldigt nära sammanflätade med miljö- och klimatfrågor, biologisk mångfald, hälsa och ohälsa, brist på mat och vatten och sådant som kan bidra till väldigt mycket lidande och både stor politisk oro och krig – alltså otroligt viktiga frågor för världen. Vad kan världen vänta sig för resultat? Det är ju ändå bara ett möte vi pratar om – eller?

PaW: Ja, det är ju inte bara ett möte egentligen. Alltså, dels är det ju ett crescendo på allt det förberedelsearbete som har pågått inom de nationella färdvägarna, de nationella dialogerna... Vi har också naturligtvis de här åtgärdsområdena och allt det arbetet... Nu har vi liksom krattat manegen, vi har formulerat våra åtgärder och så vidare. Mötet är en symbol också, en startpunkt för fortsatt arbete, det är väldigt viktigt att ha det med sig. Mötet ska liksom sammanfatta och visa upp den bredd på allt det arbete som har skett i medlemsstater, i organisationer, runtom i världen. Vi har ju faktiskt de gemensamma målen, vart vi ska. Hela mötet syfte, hela den här processens syfte, är att skapa förutsättningar att leverera mot målen i Agenda 2030, det är dit vi ska!

YCW: Ja, Food Systems Summit – det är inte slutet utan början, menar kanslirådet Peter af Wetterstedt på Näringsdepartementet. Nu är vi tillbaka SLU Campus Ultuna i Uppsala med Lisa Sennerby Forsse, Sveriges enda representant i den internationella vetenskapliga expertgrupp som är kopplad till Food Systems Summit. Och du håller väl med, gissar jag, Peter af Wetterstedt - att det här toppmötet ska ses som en början?

LSF: Ja, absolut, så är det ju.

YCW: Det ska vara ett möte för alla som leder till konkreta och mätbara resultat som sedan också följs upp. Alla länder har uppmanats att organisera nationella dialoger kring några av de fem åtgärdsområden, eller *action tracks* som toppmötet ska diskutera. Områdena är 1) säker och näringsrik mat, 2) hållbara konsumtionsmönster, 3) livsmedelsproduktion som bevarar ekosystemen, 4) livsmedelssystem som ger rättvisa levnadsförhållanden och 5) system som är motståndskraftiga mot sårbarheter och stress; som en pandemi till exempel. Tänker du Lisa att de här åtgärdsområdena täcker in vad som behöver diskuteras?

LSF: Jag tror det är svårt att hitta något som inte är med i de här åtgärdsområdena. Varje åtgärdsområde i sig är ju väldigt brett. Det är ju inte bara en fokusgrupp. Jag till exempel har ju varit mest aktiv i den fjärde gruppen, som handlar om jämlikhet och rättvisa i livsmedelssystemen. Det handlar inte bara om primärproduktionen i livsmedelssystemen, utan det handlar om alla människor som finns i hela livsmedelskedjan, från jord till bord. Och där ingår också till exempel migrantarbetare från andra länder som kommer in – som ofta har väldigt dåliga arbetsförhållanden, är underbetalda, har inga försäkringar, ingenting sådant. Även den delen av livsmedelssystemen finns med i den gruppen. Och går man in och tittar på de andra åtgärdsområdena så är det precis samma sak. De är väldigt breda. Så jag tror att det är svårt att hitta någonting som vi har glömt, så att säga.

YCW: Kring andra globala utmaningar som klimathotet så är det ju förstås en gigantisk utmaning att kompromissa sig fram till lösningar och vägar framåt som världen ställer upp på. Hur ska det då gå med förändringar av livsmedelssystemen?

LSF: **Ja, alltså, jag tror att det är en jätteutmaning, därför att mat är så mycket känslor! Det är så mycket rätt och fel, det är så mycket traditioner, och det är så mycket som begränsar. Vi kan inte bara sluta äta kött och börja äta insekter.** Det är långsamma förändringar som behöver ske över tid med detta. Det här är ju också en sådan sak som handlar om näringsinnehåll i mat, det är en stor fråga för den här summiten – hur man får mer näringsrik mat till alla människor. Där har vi ju då mycket traditioner i vad man äter och inte äter. Det finns lågt hängande frukter, och det finns det som ligger längre bort, och där man behöver mera forskning för att komma vidare.

YCW: Ge oss en lågt hängande frukt!

LSF: **Ja, det skulle kunna vara... jag har ju själv jobbat en hel del med *agroforestry*. Där planterar man träd tillsammans med grödor och fodergrödor, och i tropiska länder finns det väldigt många inhemska bär och frukter som är väldigt näringsrika och som inte används!** Dem skulle man kunna plantera i en agroforestry och få att fungera tillsammans med grödor. De finns i skogen, man kan gå och plocka dem – men ingen gör det! Man äter dem inte idag, för man har inte brukat göra det. Man har inte känt till näringsvärdet, men nu gör man det idag. Det är en sådan där lågt hängande frukt kan man säga. Det finns där, det är bara att börja äta!

YCW: Gällande klimatet finns ju sedan länge IPCC, den internationella vetenskapliga expertpanelen – och en del föreslår att matsystemsfrågorna behöver något liknande. Kan du förklara tankarna där?

LSF: Ja, vi har ju IPCC och vi har en motsvarande mellanstatlig panel för biodiversitet. Och vi hade en för ökenspridning, från 1992 tror jag det var, i Rio. **Det här är någonting som vi tror att man skulle behöva ha också för livsmedel – för att kunna föra frågan framåt, få upp den på bordet ordentligt i olika nationer, så skulle det underlätta om man hade en sådan här mellanstatlig, vetenskapligt baserad organisation. Jag stöder den tanken.**

YCW: Vad är svårast att hitta konsensus kring, tror du – klimathotshanteringen eller livsmedelssystemen?

LSF: **Jag tror livsmedelssystemen. Klimathotet är nog ingen svårighet längre, vi vet alla att det kommer att ske. Där finns nog inte de motsättningarna längre, men här har vi bara precis börjat.**

YCW: Inför Food Systems Summit, på hemsidan för konferensen och i sociala medier är tonen väldigt välkomnande; det här ska som sagt vara ett toppmöte för alla, ett folkets toppmöte. Men det finns också en hel del kritik mot hela upplägget, från olika sociala rörelser som bland andra representerar hundratals miljoner människor ändå - småbrukare och ursprungsbefolkningar världen över. Kritiken handlar om att Food Systems Summit *alltför väl* utformats för att passa dem som redan har så stor makt över maten; de få dominerande giganterna bland livsmedelsföretagen som idag kan sätta ramarna för världens livsmedelsproduktion genom att använda - av dem vald – odlings- och produktionsteknik och av dem utvalda, ofta genmodifierade grödor.

Och en grupp akademiker som kallar sig *Agroecology Research Action Collective* har uppmanat till bojkott av hela konferensen och kritiken handlar om att "alla bjuds visserligen till bordet, men vem har dukat och ordnat meny?"

Omkring 160 akademiker från alla kontinenter har skrivit under bojkotten - och på den listan hittade i alla fall jag bara ett namn från en forskare verksam i Sverige; Carolina Rodriguez Gonzalez, med rötter i Colombia. Nyligen avlade hon sin doktorsexamen vid SLU i Alnarp, och har just börjat som *post doc* vid Wageningenens universitet i Nederländerna. Hennes forskningsområde är transformering av lantbrukssystem för ökad hållbarhet – och så här säger Carolina Rodriguez Gonzalez om varför hon skrivit under bojkotten mot Food Systems Summit. Det blir lite dålig ljudkvalitet när Carolina pratar, men jag sammanfattar efteråt också...

Carolina Rodrigues Gonzalez: Vi har massor av problem och har haft samma diskussion jättelänge. Vi måste ha mer radikala politiska tankar om hur vi förbättrar livsmedelssystemet.

YCW: Mer radikala och mer holistiska lösningar?

CRG: Ja, visst.

YCW: Vad skulle det kunna vara?

CRG: Ja – hela summiten har fem kluster, eller teman – men länken mellan dem finns inte. Jag tror att vi behöver ha bredare perspektiv när vi länkar miljö, hälsa och jordbrukspolitik.

YCW: En bredare bild, och kanske inte så bra att dela upp det på fem olika spår, säger du... Men å andra sidan, det är en global fråga, en enorm fråga! Måste man inte dela upp det lite för att få en överblick och en struktur?

CRG: Jo, men till exempel kan man inte nå att ha en bra diet om man inte också tänker på hur man producerar, och hur man till exempel kan diversifiera produktionen så att det blir lite mer biologisk och kulturell mångfald, för att nå bättre dieter och den mångfald som vi vill ha i våra dieter varje dag. Så man kan inte göra något på en sida utan att ha perspektiv på den andra. De måste vara som en synergi, på något sätt.

YCW: Det är inte första gången det tas krafttag i FN:s regi... "Nu måste vi förbättra och säkerställa och förändra hur vi producerar mat". Det har försökts tidigare, och det finns massor med fina deklamationer i alla möjliga sammanhang att "nu ska världen ta tag i detta!". Är det det som får till exempel dig att känna att det här blir bara "ännu ett möte", som inte på riktigt ändrar någonting?

CRG: Ja, och det är oklart vilka lösningar som ska komma från det här mötet om det inte finns mer inklusivt deltagande i dialogen. Det är ganska mycket kritik kring att den privata sektorn kommer att påverka besluten som tas där.

YCW: Att det är de redan etablerade, stora aktörerna...?

CRG: Ja, som påverkar besluten kring de globala målen.

YCW: Så det är processen bakom allt det här som känns att den är bestämd av för få, och de som redan bestämmer?

CRG: Javisst!

YCW: Du har ditt ursprung i Colombia. Har det någon roll i sammanhanget och ditt engagemang?

CRG: Javisst! Det är lite annorlunda lantbruk i Colombia, baserat på små lantbruksföretagare. Så jag har ett annorlunda perspektiv.

YCW: Om du tänker dig att du faktiskt var med på Food Systems Summit den 23 september, och världens öron lyssnade; vad skulle du vilja skicka för budskap då?

CRG: Åh, det är en svår fråga! Om man skulle sitta där... kanske skicka ett starkt meddelande att det redan nu finns lösningar för hur vi kan transformera livsmedelssystemen. Vi behöver inte göra nya strategier, för det finns redan många strategier – men vi har inte uppskattat dem på många sätt.

YCW: Sa Carolina Rodriguez Gonzalez, tidigare på SLU, nu på Wageningen universitet i Nederländerna. Hon är en av akademikerna som bojkottar Food Systems Summit, för hon menar att många inte är inkluderade och representerade i detta toppmöte som lider av brist på förtroende och transparens. Hon menar att redan existerande kunskap hos många småbrukare och ursprungsbefolkningar om hållbara lantbruksmetoder inte tas tillvara, utan istället får privata vinstintressen, de multinationella livsmedelsföretagen, alldeles för stor plats och det ska sökas nya lösningar. Och så menar hon att upplägget för mötet tappar helhetsbilden och möjligheter till synergieffekter för såväl ekonomisk, ekologisk som social hållbarhet när man delar upp frågorna kring världens livsmedelssystem såhär i fem olika åtgärdsområden – och hon menar att det behövs mer radikala, politiska åtgärder för att styra utvecklingen rätt. För - *så länge* har ju ambitionen varit ingen hunger och ingen fattigdom, men i världen idag ser det ändå väldigt illa ut.

Lisa Sennerby Forsse, vad säger du om den här samlade kritiken?

LSF: Jo, jag känner ju till att det finns en kritik, och jag känner inte igen mig i den kritiken, ska jag säga. I de sammanhang som jag har varit med så har det, precis som du säger, varit väldigt välkomnande och öppet. Vi har haft mycket diskussioner med dem som har stått i fokus, och det har varit familjejordbruk i fattiga länder, det vill säga det som hon pratar om här. De har varit med på många olika sätt, och de har fått göra sin röst hörd. Vi har också haft med representanter för två-tre olika organisationer för ursprungsbefolkningar runtom i världen, och de har också fått gehör för det som de har sagt. Man har ändrat i skrivningar och fört in det de har sagt. Så utifrån min roll och där jag befinner mig i det här jättearbetet så kan jag inte se att man har utelämnat några. Tvärtom, det har varit mest fokus... jag tror inte att vi har nämnt någon av de stora livsmedelsindustrierna i de grupperingar där jag har suttit. De har säkert varit med i andra, men för mig har det hela tiden varit fokus på kvinnor, småjordbruket, ursprungsbefolkningar, arbetare i livsmedelskedjan som har dåliga förhållanden, och så vidare. Men jag tror på henne när hon säger att det finns väldigt många som inte känner sig välkomna. Det kan också bero på att det finns mycket interna konflikter i många av de här civilsamhällesgrupperingarna. Man vill ha *rätt* person som ska prata för sig, så att säga. Men de har inte saknat språkrör, det kan jag definitivt säga. Jag tror inte att det finns något upplägg som skulle klara sig utan kritik. Det är en jättefråga, den är global, och det finns hur många sätt att se på det här som helst. Det finns inget sätt som skulle klara sig utan kritik.

YCW: Men det finns ett namn som jag har stött på som tydligen är väldigt kontroversiellt i det här sammanhanget, och det är Agnes Kalibata. Vi ska höra henne kort i ett filmklipp från FN inför Food Systems Summit:

Agnes Kalibata: *I look forward to working with you in this summit process. Together, we can build a world of inclusive growth, environmental sustainability and social justice. We can build a resilient world where no one is hungry, no one is poor and no one is left behind. I thank you!*

YCW: Vem är hon, och varför är hennes roll så omdiskuterad?

LSF: Ja, just i FSS är Agnes Kalibata det som kallas *special envoy* från generalsekreteraren. Man kan säga att det är hans personliga sändebud. Hon är då satt att hålla i hela det här arbetet som sker på golvet; det vill säga det som vi gör och det som de här arbetsgrupperna, FAO, IFAD och de andra, gör. Det håller hon ihop. Agnes Kalibata var tidigare jordbruksminister i Rwanda, och hon var också president för en organisation som hette *The green revolution of Africa* – någon motsvarighet till den gröna revolutionen i Indien för många, många år sedan. Organisationen *The green revolution of Africa* vill öka produktiviteten, öka utfallet från småjordbrukare i Afrika, genom att använda näringsmedel, gödsel, pesticider – och också förbättrade grödor, det vill säga genmodifierade grödor som klarade torka och vattenbrist och *you name it...* och bland annat så hade de också pengar från Bill Gates Foundation och från Världsbanken och från lite olika ställen. Och det bildades snabbt en stor motståndsgrupp mot detta i Afrika. Och det är just de här agroekologiska tankarna där man vill vara mer naturbaserad i sitt jordbruk och sätt att producera maten. Så det är en gammal konflikt där kan man säga, den fanns redan innan. Det är därför man inte ser henne som lämplig, eftersom hon då var positiv till moderna biovetenskaper och ett mer moderniserat lantbruk.

YCW: Moderna biovetenskaper säger du – en följd av det är ju ökade skördar och så, men det följer väl också att det blir minskad biologisk mångfald, och alltså – det är inte problemfritt?

LSF: Nej, ja, nej... det är det ju inte. Inget jordbruk är ju problemfritt! Så är det ju. Men den minskade biologiska mångfalden kan man ju inte direkt hemföra till att man har förbättrade grödor som tål torka bättre till exempel. Där måste man ju titta i varje enskilt fall vad det är man använder, hur man

använder det... och det som är problemet här tycker jag personligen, det är att det finns risker med allting, det finns risker med GMO – men det finns också en oändlig potential med GMO när vi ser vad som händer med klimatet, och hur vi behöver hantera utmaningarna framöver. Och den moderna vetenskapens framsteg inom det här området är en enorm potential som vi inte får bortse ifrån, när vi ska klara framtidens utmaningar.

YCW: Efter alla nationella dialoger som har hållits, och så mycket tid och diskussioner och tankemöda som lagts ner av så många under minst ett och ett halvt års tid i världen, så hålls då Food Systems Summit den 23 september 2021 i New York, under *en dag*! Vad ska man hinna med då?

LSF: Ja, vad ska man hinna med då? De som kommer att delta där, om jag har förstått det rätt, är enbart statsöverhuvuden; det vill säga det är presidenter och kungar och premiärministrar och den nivån. Det är de som kommer att stå upp och garantera att "Nu tar vi varandra i handen och nu gör vi det här!", i enlighet med vad summiten har levererat. En förhoppning är ju då att man samtidigt ska ta det här beslutet om att starta arbetet med en ny mellanstatlig, vetenskapligt baserad panel för livsmedelssystemen i världen.

YCW: Är det det bästa utfallet du hoppas på?

LSF: Ja, det är det nog. Och som vi sa förut, det är inte slutet som kommer den 23 september, det är bara början! För då ska implementeringarna börja, och det är då det blir skarpt läge. Det är då det måste komma upp pengar, det måste komma upp ledarskap, och en gemensam syn på att vi ska gå den här vägen.

YCW: Vad gör du den 23:e?

LSF: Jag sitter i möte! Jag sitter faktiskt i ett styrelsemöte här hemma. Men jag kommer att vara med på nätet, det kommer jag att vara.

YCW: Tack Lisa Sennerby Forsse, från Food Systems Summits internationella vetenskapliga expertgrupp!

LSF: Tackar!

YCW: Och här och nu när vi ses på SLU i Uppsala, ligger den 23 september 2021 ännu i framtiden; men snart är det datumet passerat, och det är ju då vi får vi se om Food Systems Summit blev början på något som motsvarar förväntningarna såhär inför.

Du har lyssnat på SLU Future Foods podd Feeding your mind, och jag heter Ylva Carlqvist Warnborg.